

ITINERARIS DE LECTURA

Enric LLUCH

Edició:

Institució de les Lletres Catalanes
Portal de Santa Madrona, 6-8
08001 Barcelona

Elaboració:

Servei d'Immersion i Acolliment Lingüístics
Via Augusta, 202
08021 Barcelona

Autora:

Begonya Soler Soriano

Barcelona, setembre de 2011

ÍNDEX

Pòrtic	7
1. Qui és	9
2. Què escriu i com escriu?	11
3. Itineraris de lectura	16
<i>El faraó Totun-nas.</i>	16
<i>L'equip dels Rosegons.</i>	18
<i>Potosnàguel</i>	21
<i>De Satanasset a Aletes-de-Vellut</i>	24
<i>Ànimes de cotó en pèl</i>	27
4. Què ha escrit?	30
5. Premis literaris	33
6. Enllaços d'Internet	33

PÒRTIC

Enric Lluch Girbés (Algemesí, 1949) és llicenciat en Història per la Universitat de València i ha treballat de mestre durant molts anys. És un dels patrons de la Fundació Bromera per al Foment de la Lectura. La seua activitat literària se centra, sobretot, en la narrativa infantil i juvenil, tot i que també s'ha dedicat a la narrativa per a adults, a la investigació històrica i a l'elaboració de material didàctic per a primària i secundària. La seua obra ha estat guardonada amb diversos premis literaris, com ara el premi Samaruc al millor llibre valencià de l'any, el Vicent Silvestre, el Joan Amades de Literatura Infantil, el de la Crítica de l'Institut Interuniversitari de Filologia Valenciana, el Premi Barcanova de Literatura Infantil o el Premi 10 Alfaguara-Vorammar. Participa sovint en xarrades per a escolars com a escriptor, comentant els seus llibres i canviant impressions amb els lectors. La seua obra ha estat traduïda a l'anglès, al francès, al castellà, al basc i al gallec. També ha estat transcrita al sistema Braille.

ENRIC LLUCH

1. QUI ÉS?

Enric Lluch Girbés va nèixer l'1 de gener de 1949 a Algemesí (Ribera Alta), on resideix. Algemesí, poble agrícola proper a València, ha experimentat un desenvolupament industrial que no ha trastocat el mode vida de poble, com el mateix Enric explica:

Algemesí és un lloc bonic de la Ribera on la gent encara s'asseu a l'estiu a la porta de casa i deixa passar el temps —i la brisa fresca que ve de la mar— sense importar-li massa les busques del rellotge.¹

Per poder cursar estudis universitaris, Enric Lluch va haver de treballar de valent en diversos oficis, i, finalment, es va llicenciar en Història a la Universitat de València. Va fer aquests estudis perquè sempre s'ha sentit fascinat per qualsevol text que tinguera reminiscències del passat, encara que, si li ho preguntem, ell diu que de menut volia ser torero.

Volia ser torero, però els toros (almenys els que he vist fins ara) són molt grans i porten banyes. Potser si foren bitxos d'un pam d'alçada i amb bigotis, ara mateix no parlaria de mi mateix com un escriptor de literatura infantil i juvenil, sinó com un primera espasa de suposades curses de torigotes (torets amb bigotis a l'estil de Pancho Villa). En fi, considerant la meua anatomia (més o menys encongida) i les meues aptituds naturals, lector impenitent i fins i tot compulsiu, poques coses més podia haver sigut. I amb aquest lleuger bagatge em trobe tan a gust que molt poques vegades trobe a faltar la meua primera vocació. A fi de comptes, els llapis i els bolígrafs acaben en punta, com els estocs, i els paperots sobre els quals intente explicar les meues històries, sovint, es mostren tan esquius i difícils de conduir com els millors braus.²

Durant molt de temps ha compaginat la tasca d'escriptor amb el treball diari a les aules d'una escola del seu poble, on ha estat un mestre molt estimat i encara és recordat amb un somriure pels antics alumnes. Des de fa uns anys, però, ha deixat l'escenari de les classes per dedicar-se més intensament al fet d'escriure, d'estar amb la família i de recórrer pobles i ciutats per parlar amb els seus lectors de les històries que escriu. En paraules seues:

Visc i convisc amb la gent a qui estime i amb la qual m'agrada tancar cada capítol de la meua vida. Sempre que puc, col·leccione amics i amigues. Per a mi, és com col·leccionar segells, però animats i plens de matisos que m'enriqueixen a cada moment. O siga: sóc feliç planament, sense entrar en metafísiques.³

I l'amistat és una de les llavors que més conrea. El juliol de 2003, el seu amic Josep Antoni Fluixà l'entrevistà per a la revista Faristol, i així el presentava en el text introductor:

Enric és un home d'una jovialitat tan natural que parlar amb ell pels carrers d'Algemesí resulta quasi impossible. Coneix tothom i és amable i xerraire amb tots. Enllaça paraules amb una facilitat extraordinària, mentre mira amb cara de pilet. Si

¹«Enric Lluch». *CLIJ*, núm. 97. 1997.

²«Què fa... Enric Lluch». Biblioteca Jaume Vila Mollerussa. 23è Saló del Llibre Infantil i Juvenil. Novembre, 2006.

³«Premio Vicent Silvestre. Informe: Premios del 96». *CLIJ*, núm. 93. 1997.

*no fóra pels seus cabells blancs, el podríem confondre amb qualsevol xiquet espavilat i entremaliat del poble.*⁴

Com que és un devorador de llibres i de literatura, ha estat jurat en diversos premis literaris de literatura infantil i juvenil i, a més, és un dels patrons de la Fundació Bromera per al Foment de la Lectura. Per tant, ha aconseguit unir els dos vessants de la literatura: el de receptor i el d'emissor. Perquè la passió per la lectura li ve de lluny.

*Em vaig iniciar en la literatura tafanejant entre els llibres que em queien a les mans, després de llançar pedres, jugar a boletes, acaçar sargantanes o fabricar pólvora en l'andana de la casa del veí. El llibre de capçalera de l'escola, El Quixot, em venia llarg i ample i, a més, no m'agradava ser cavaller errant. Volia ser pirata, bruixot, malabarista, arqueòleg, rodamón i un muntó de coses per l'estil. Però a casa no volien saber-ne res. Així que em vaig llançar de cap a les històries que parlaven de les meues vocacions i, almenys un poc, vaig aconseguir ser el que realment m'agradava.*⁵

Qui ho diria que, anys després, escriuria *Un quixot amb bicicleta*, una novel·la per donar a conèixer als més menuts les aventures del cavaller, amb una interpretació que acostia el personatge al món infantil. Potser, trobem ací l'Enric que ha volgut rescabalar-se de les seues experiències lectores juvenils i oferir als lectors actuals allò que li hauria agradat tenir.

I en les seues obres trobem els personatges més diversos, des del faraó que farà mans i mànegues per aconseguir una piràmide innovadora, d'*El faraó Totun-nas*, fins al vell Tobies, que fa veure que llig els diaris amb els ulls tancats, d'*Ànimes de cotó en pèl*; i alhora ben creïbles, amb uns noms estrambòtics, però amb una tendresa que fan que el lector hi quede captivat i hi empatitze.

La seua professió de mestre l'ha portat a elaborar material didàctic de llengua i de coneixement del medi i també a ser l'autor de llibres de lectura dels que s'usen a les aules per treballar la comprensió lectora. En els textos d'aquestes lectures percebem moltes de les característiques de la seua narrativa: humor, expressivitat, proximitat de les històries...

Tot i que va començar la seua faceta d'escriptor amb diversos projectes d'investigació històrica, amb l'estudi de textos ibers sobre ceràmica i plom i de les inscripcions de les làpides romanes, fou en la dècada dels noranta quan descobreix la seua facilitat per dominar l'expressió en narracions adreçades a infants i joves, si bé en va tenir experiències anteriors, com *Contes de la Ribera* i *Maite Sendra*.

*Un bon dia (i encara no sé en massa bé la raó) vaig escriure Maite Sendra, una narració que va resultar guanyadora del premi de narrativa curta de l'Alcúdia. [...] Això em va animar a escriure Potosnàguel. [...] La meua sorpresa va ser de repicam el colze quan la Trini Marull em comunicà que el text anava a publicar-se en la col·lecció «Altamar» de Bruño.*⁶

Des de *Maite Sendra*, moltes han estat les obres publicades i molts els premis que ha rebut. Tanmateix, si cal destacar-ne algun especialment, és el Samaruc, un premi que atorga l'Associació de Bibliotecaris Valencians al millor llibre infantil i juvenil en català, i que Enric ha rebut en dues ocasions: el 1993, per *El rei Panxut redola i el rei Primal*

⁴FLUIXÀ, J. A. «Entrevista a Enric Lluch». *Faristol*, núm. 46. 2003.

⁵«Premio Samaruc. Informe: Premios del 98». *CLIJ*, núm. 115. 1999.

⁶FLUIXÀ, J. A. *Op. cit.*

s'envola, i el 1998, per *Eugeni: un geni mal geni*. Precisament, amb motiu d'aquest darrer, l'autor feia aquestes declaracions per a la revista *CLIJ*:

*El Samaruc és un premi a què un no es presenta, per la qual cosa, en principi, el fet de concedir-te'l resulta sorprenent i gratificant, atès que significa el reconeixement a una obra considerada la millor de l'any en la nostra llengua. I per a mi, un sentimental empedreït i enamorat de la meua terra fins als racons més recòndits de la medul·la, resulta una satisfacció íntima superior a la que podria tenir amb qualsevol altre premi. I més encara pel fet que el concedeix una associació de bibliotecaris que, d'entrada, són tècnics en la matèria i en contacte directe amb els lectors i les lectores.*⁷

A pesar de les recompenses en forma de premis, la motivació d'Enric a l'hora d'escriure és ben distinta. Escriu perquè li agrada, perquè s'hi troba ben a gust. I escriu literatura infantil i juvenil perquè és un somiador i en aquest gènere troba més llibertat. Tanmateix, aquesta opció que ha triat no està exempta de dificultats, com ens explica ell mateix:

*Reconec que em costa molt, que cada llibre és un repte, que resulta ben difícil adequar-se, ficar-se dins del cervell d'un xiquet o d'una xiqueta; però la satisfacció interna en acabar una obra infantil que puga contar alguna cosa, que puga interessar a la menudalla, que faça somriure un infant, és bastant més intensa que quan l'obra va dirigida a la resta dels lectors i lectores.*⁸

Amb les seues obres, Enric compleix amb escriure el seu plantejament del que és la literatura infantil i juvenil, una literatura que, com qualsevol altra, requereix una característica bàsica: la qualitat. A més, si el que es pretén és que els infants gaudisquen amb el fet lector, aquest autor proposa unes especificitats mínimes:

*S'hauria de tendir sempre a la identificació entre el lector i el protagonista, i cap a uns plantejaments argumentals que s'acostaren tant com fóra possible a les experiències, als somnis i a les il·lusions dels lectors potencials.*⁹

2. QUÈ ESCRIU I COM ESCRIU?

Enric Lluch és un escriptor consolidat en l'àmbit de la literatura infantil i juvenil, però no per això ha deixat de conrear altres àmbits, com la investigació històrica, en els seus inicis, o la narrativa per a adults, des de fa uns anys.

Aquest autor es considera un privilegiat perquè després de dues dècades de combinar la professió de mestre i la d'escriptor, s'ha pogut dedicar en exclusiva a aquesta segona. A més, el fet d'escriure per a menuts i joves és encara un afegit a aquest privilegi perquè li permet fer el que li agrada i treballar en l'àmbit en què se sent a gust. Va triar aquesta opció perquè, després d'haver fet provatures en altres camps, la primera editora que va confiar en ell li va dir «el teu camí és aquest».

Tanmateix, a pesar que Lluch s'hi troba molt a gust, la seua producció no es pot encasellar exclusivament en la literatura infantil i juvenil. Entre les seues obres trobem també incursions en la narrativa per a adults, amb obres com *Després del silenci*, que ha estat guardonada amb el Premi Ciutat de Sagunt. Segons ell mateix ha explicat:

⁷«Premio Samaruc. Informe: Premios del 98». *CLIJ*, núm. 115. 1999.

⁸FLUIXÀ, J. A. *Op. cit.*

⁹«Premio Vicent Silvestre. Informe: Premios del 96». *CLIJ*, núm. 93. 1997.

Fa bastant temps, una amiga em va dir: «A veure si ets capaç d'escriure alguna cosa que tinga trellat». Per a ella, tenir trellat era fer coses per a adults. Així que m'ho vaig agafar per la brava [...]. Em va portar una carretada de temps, però a la fi, amb les idees bastant clares, amb una muntanya de folis escrits, paciència i una canya, van aparèixer les dues [Si la gran deessa ho vol i Llibre dels desheretats]. En el fons (he de reconèixer-ho), volia saber si era capaç de fer novel·les, com deia la meua amiga «amb trellat». Ara ja sé que en sóc capaç, però continue sentint-me més a gust en el món de la LIJ.¹⁰

Si bé en un primer moment reconeix que va escriure en català per militància, perquè la situació del panorama literari al País Valencià no era d'allò més esperançadora, ja fa molts anys que aquesta militància s'ha difuminat, sobretot perquè les circumstàncies en són unes altres. Ara, sense abandonar la bandera, però deixant-la a un costat, escriu allò que creu que és bo.

El procés d'escriptura d'Enric Lluch parteix de la realitat. A pesar que en moltes de les seues obres trobem personatges o situacions fantàstics, el punt de partida, l'inici de qualsevol de les seues narracions, és la quotidianitat. Les persones del carrer, els amics, els familiars o els alumnes són en realitat els protagonistes de les seues històries. Així, parlant dels personatges que ha creat al llarg de la seua trajectòria, l'escriptor afirma:

Són, un poc, com de la família. Tots ells tenen alguna cosa meua o de la gent que m'envolta. Els recorde perquè s'assemblen a la gent més apropada a mi [...]. Sovint, alguns d'ells creuen ser els protagonistes de les meus històries. I saps què? Que gairebé sempre tenen raó.¹¹

Una anècdota que li ha explicat un alumne, una experiència viscuda per un nebotet, una situació que li ha contat el xiquet que passa cada dia per davant de sa casa, etc. són l'inici de la trama argumental de moltes de les novel·les d'Enric. A partir d'aquest element disparador, l'autor hi afegí l'ingredient de la seua personalitat literària, de vegades l'humor, de vegades la tendresa, i ho converteix en una història entranyable per a lectors i lectores infantils.

Per això confessa que escriu sense cap intencionalitat prèvia, sense cap pressupòsit inicial. Escriu la història que li abelleix contar. La crítica i el públic lector són els qui després diran si la narració té un valor afegit.

Enric Lluch és un devorador de llibres. Com ell mateix diu:

Em vaig crear menudet, encongit, amb ulleres i amb llibres entre les mans.¹²

La lectura, doncs, ha estat una de les aficions que l'han acompanyat des de sempre, amb interessos, temàtiques, estils i gèneres diversos.

De menut llegia el poquet que hi havia per casa o allò que podia trobar en una biblioteca de barri. A més dels còmics de l'època, El Capitán Trueno o El Jabato, recorde haver llegit alguna de les novel·les d'Episodios nacionales, la trilogia de Gironella i, clar!, El Quixot, a un capítol per dia a l'escola. Amb el temps, i gràcies a don Ángel Lacalle, vaig poder entrar en contacte amb l'obra dels autors del 98 i amb els escassos representants del 27 que vaig poder trobar.¹³

¹⁰FLUIXÀ, J. A. *Op. cit.*

¹¹FLUIXÀ, J. A. *Op. cit.*

¹²«Enric Lluch». *CLIJ*, núm. 97. 1997.

¹³GALDÓN, A. «Jaume I ha sido moldeado con el tiempo a gusto del consumidor», entrevista a Enric Lluch. *Las Provincias*, 10-02-2008.

Pel que fa a les influències que reconeix en la seua obra, Enric afirma:

No podria concretar les influències, encara que supose que alguna cosa deuen haver tingut a veure els autors que he llegit al llarg de la meua vida. Les meues narracions, en qualsevol cas, s'ajusten a la meua visió de la realitat, a la qual afig condiments imaginaris, fantàstics o màgics. El resultat, de vegades, sembla una caricatura de la societat, una espècie de retrat que procura ser, en la mesura dels possibles, divertit i amé.¹⁴

I és que si hi ha alguna cosa que caracteritza la producció d'aquest autor és el sentit de l'humor. En les seues novel·les, que parlen de temes diversos, a partir d'escenes de la vida quotidiana, sempre hi ha cabuda per a un toc d'humor.

L'obra d'Enric Lluch es caracteritza principalment per un humor molt humà no exempt d'una certa dosi entranyable d'idealisme que cobreix de poesia alguns dels seus millors personatges, la força dels quals l'ha convertit en un dels valors més sòlids de la narrativa infantil valenciana.¹⁵

I no és perquè l'autor l'utilitze com un recurs per fer la narració més àgil, sinó que ho fa per transmetre una visió determinada de la vida, perquè ell mateix es considera una persona amb bon sentit de l'humor.

M'encanta riure i, sempre que puc, tracte de buscar i trobar els aspectes més divertits de les coses més serioses. Això, crec, és una qualitat involuntària que em ve per via genètica. D'açò, me n'aprofite sovint per contar les meues històries. Al pas, tracte de donar una visió determinada de la vida. Entre riure i plorar, si em donen a triar, preferisc riure... i fer riure.¹⁶

Aquest estil irònic i suggeridor s'aconsegueix per mitjà d'un ús amb mestria de les eines de la llengua. Així, frases fetes, expressions populars, comparacions enginyoses i metàfores visuals, i una delicadesa extrema en la tria del lèxic, adequat per als lectors en els quals pensa constantment, atorguen agilitat a les narracions d'aquest mestre de la paraula. I això ho aconsegueix perquè:

En aquest aspecte també jugue amb les cartes trucades. He tingut la sort de viure sempre en valencià, de gaudir de les ironies dels meus avantpassats, de mantenir unes amistats realment enginyoses i divertides, d'haver nascut amb unes orelles ben a la descoberta de la cara per poder escoltar el que diuen les persones que parlen com jo... A més, m'apunte en una llibreta tot allò que sent i tot allò que em passa pel cap en determinades situacions. Sóc un col·leccionista d'expressions populars, de frases fetes. Després, tracte d'escriure-les per tal que no es perden. La mateixa pràctica fa que, de tant en tant, algunes trenquen l'ou dins del meu cervell sense que jo faça res per covar-les.¹⁷

En són un exemple una dona en *El faraó Totun-nas*, que parla «com si tinguera farinetes dins la boca»; Carles, el xiquet amb discapacitat intel·lectual d'*Ànimes de cotó en pèl*, que té la «memòria fluixa»; o Pere Pomar, membre de *L'equip dels Rosegons*, que es menja un entrepà «que no se'l salta un conill ben garrut».

Juntament amb aquesta visió particular de la vida, l'autor hi afig, en moltes de les obres, un cert lirisme sentimental. En obres com *Pometa dolça*, *Un test de margarides* o *Ànimes*

¹⁴«Premio Samaruc. Informe: Premios del 98». *CLIJ*, núm. 115. 1999.

¹⁵FLUIXÀ, J. A. «Panorama de la narrativa infantil i juvenil en valencià».

¹⁶FLUIXÀ, J. A. «Entrevista a Enric Lluch». *Faristol*, núm. 46. 2003.

¹⁷FLUIXÀ, J. A. *Op. cit.*

de cotó en pèl, els temes tractats (la separació dels pares, la mort d'una mare o la discapacitat intel·lectual, respectivament) condicionen que el registre narratiu haja d'adoptar un plantejament que vaja més enllà de l'humor i la ironia, un punt de vista que oferisca a lector infantil una interpretació de les situacions que li resulte propera.

Si la presència de l'humor és una constant en l'obra de Lluç, també hi és molt present el que Josep Antoni Fluixà ha anomenat la «fusió dels contraris». Així, en obres com *El rei Panxut redola i el rei Primal s'envola*, *L'àngel Propulsat i el dimoni Emplommat*, *De Satanasset a Aletes-de-Vellut* o *Quatre soques fan un pont*, en què apareixen dos móns contraposats, acaba succeint aquesta fusió.

*La distinció entre els uns i els altres, entre el bé i el mal, comença de seguida a desfer-se amb el contacte. [...] Acaba amb el món dels contraris i els fusiona [...]: el símbol, evidentment, d'un desig i d'una lluita que molts portem a cap en la realitat per a transformar una societat que no ens agrada.*¹⁸

Tots aquests trets de la narrativa d'Enric Lluç, no han passat desapercibuts a la crítica literària, que es fa ressò de les seues obres en les revistes de LLJ. D'aquesta manera, si els lectors en parlen, per mitjà del contacte directe amb l'autor, en les diferents sessions d'animació lectora a què assisteix arreu del país, o amb la necessitat constant que les editorials en traguén edicions noves, la crítica sol fer-se espai per ressenyar les obres d'aquest autor així que apareixen editades. En són un bon exemple les citacions següents:

De vegades una lectura infantil pot tindre més «molla» que una novel·la adulta. Es tracta d'aconseguir històries que, a priori, poden resultar innocents, però que en el fons amaguen un missatge que no tan sols pot valdre a xiquets i xiquetes, sinó també a adults. Per tant, potser l'única diferència que finalment existeix entre una novel·la destinada a un públic o un altre és tan sols el llenguatge emprat. Aquesta tècnica la domina a la perfecció l'escriptor d'Algemesí Enric Lluç. Més de seixanta obres publicades i multitud de premis avalen l'èxit d'aquest autor.

*En El marquès del Potet, Lluç no abandona aquesta tècnica. Així, ens trobem davant d'un conte amb estil rondallístic, és a dir, amb un llenguatge proper i popular, més propi de la llengua oral que no pas de l'escrita. Amb açò, aconseguix que el lector més menut es trobe a gust amb el llibre, pròxim i confiat amb allò que l'autor li pretén transmetre. I de fons: l'esforç, la bondat, la humilitat...*¹⁹

*[Quatre soques fan un pont] és una novel·la per a joves que mostra clarament l'absurditat massa sovintejada que afecta el món dels adults. La base d'aquesta metàfora novel·lesca, amb missatge compromès i progressista inclòs, s'erigeix sobre una història situada en un temps i un espai remots. [...] L'experimentat i tantes vegades guardonat Enric Lluç estableix un joc, ple de frescor lingüística i d'agilitat narrativa que de ben segur aconseguirà divertir el públic jovenet.*²⁰

Quan parlem de literatura infantil ens vénen al cap històries de fades, de princeses, de mons fantàstics... Relats amens per fer gaudir de debò als més menuts de la casa. Una generalització que no està renyida amb l'aposta personal de l'escriptor d'Algemesí Enric Lluç. Qui amb els seus llibres [...] ens demostra com la literatura de compromís també pot, a més de divertir, educar i ensenyar a

¹⁸ FLUIXÀ, J. A. «Enric Lluç i la fusió dels contraris». *Caràcters*, núm. 39. 2007.

¹⁹ LLUCH, A. «El valor de la lectura», *Lletres Valencianes*, núm. 25.

²⁰ MOLL, I. «En comptes d'un mur, un pont!», *Lletres Valencianes*, núm. 20.

*superar problemes molt pròxims a la infantesa. És tracta doncs, d'històries de fantasia per explicar problemes reals. En Els bufits de Millet Enric Lluch segueix fidel al seu estil.*²¹

*Enric Lluch és un mestre de la literatura infantil, literatura que no sempre està tan reconeguda com hauria de ser-ho. Pàgina rere pàgina, l'autor d'Algemesi explica amb una tendresa, naturalitat i simpatia absolutes la història del nanet i la princesa, i conclou el conte amb una lliçó de tolerància respecte a les voluntats dels altres quasi sense adonar-nos-en. El nanet Gumersind i la princesa Naonín és una molt bona història, divertida a estones, tendra en altres, i un poquet trista en ocasions, que pot fer rajar llàgrimes de riure i de pena fins i tot als adults.*²²

*A partir dels vuit vents del país, [en Somnis de mar] l'Enric Lluch ens obsequia, perquè és un veritable obsequi, amb vuit contes que ens parlen del mar, de personatges fantàstics, de sentiments com la tendresa i l'amor, de capacitats com la ironia i l'humor, en definitiva, de la vida. Ens fa riure, però també ens fa reflexionar. Els contes, tots i cadascun, tenen el seu què. N'hi ha de més llargs i de més curts, però tots compten amb un llenguatge ric, ple d'enginy, amb descripcions precises, amb diàlegs vius i plens de matisos, amb personatges sorneguers i divertits. I parlen de temes interessants, com ara el poder, les minusvalideses, la fantasia...*²³

*Un dels trets més característics de la literatura d'Enric Lluch, un dels autors valencians més interessants del moment, és l'humor. A De Satanasset a Aletes-de-Vellut, obra que ha estat finalista del Premi Barcanova, el trobarem ben present. Enric Lluch apropa dos móns tan oposats com són el del cel i el de l'infern [...]. A més de l'humor, és destacable el gran exercici de síntesi que fa l'autor, oblidant descripcions i elements superflus i anant de dret al gra, en un moment en què algunes novel·les per a infants i joves s'inflen i s'estenen d'una manera totalment gratuïta.*²⁴

*Enric Lluch, un dels autors més prolífics de la literatura infantil i juvenil catalana, ens presenta una història d'aquelles que permeten més d'una lectura [...]. I és que Enric Lluch té els dits pelats de picar i picar històries on els ingredients fan un bon brou amb diversos sabors, sense els límits que a vegades els escriptors s'autoimposen per l'edat del lector.*²⁵

A banda d'aquest reconeixement, l'autor ha vist recompensat el seu quefer literari amb nombrosos premis, que l'ajuden a continuar en aquesta tasca que tant li agrada. Però si hi ha alguna cosa que agraeix, per damunt de tot, al fet de ser escriptor i de pertànyer al món dels lletraferits, és el grapat d'amics que ha fet i, sobretot, el que aprèn cada dia. Diu: «Amb la LIJ aprens més, perquè els xiquets són més crítics, et diuen la veritat.»²⁶

²¹LLUCH, A. «Històries de princeses, històries reals», *Lletres Valencianes*, núm. 27. 2010.

²²INSA, M. «Trencar tòpics des de menuts», *Lletres Valencianes*, núm. 15. 2005

²³CAJAL, B. «Somnis de mar». *Faristol*, núm. 47. 2003

²⁴MOLIST, P. «De Satanasset a Aletes-de-Vellut». *Faristol*, núm. 51. 2005.

²⁵PORTELL, J. «Ni ofici ni benefici». *Faristol*, núm. 55. 2006.

²⁶AEPV. «[Enric Lluch, entrevista](#)».

3. ITINERARIS DE LECTURA

➤ *El faraó Totun-nas*

Edat de lectura

La situació de la trama a l'Antic Egipte i els conceptes històrics que hi apareixen fan que *El faraó Totun-nas* siga una novel·la adequada per a lectors a partir de cicle superior de Primària. Els infants d'aquestes edats hi trobaran un llenguatge accessible i adaptat al seu nivell d'expressió, a més d'una història farcida de tocs d'humor barrejats amb la dosi adequada d'aventures.

Argument

Després de molts anys de no poder tenir descendència, la faraona Bene-ï-da concep una xiqueta. Quan és acabada de nàixer la princesa T'hemes-tates-perant-vint-anys, el faraó Totun-nas ha d'anar a la guerra i deixa dit que li construïsquen una piràmide per si mor. Aquest és l'inici de les successives aventures del faraó per aconseguir la piràmide més innovadora. Primer vol que siga de caramel, i per això va a la recerca de la canyamel. En acabant, la vol de cristall, per a la qual cosa ha de viatjar al país dels fenicis. Tanmateix, un naufragi condueix la colla de l'expedició a Creta, on són acollits pel rei Minos, que els proporciona els vaixells per tornar a Egipte. Davant de les dificultats que comporta fer la piràmide de cristall i després del casament de la princesa, els faraons decideixen fer una mastaba en comptes de la típica piràmide. Aquesta mastaba serà la que trobaran uns arqueòlegs després de molt de temps.

Estructura

La novel·la està estructurada en divuit capítols curts que segueixen un ordre cronològic en el desenvolupament de la història. No obstant això, hi ha salts en el temps, marcats per una separació amb asteriscs, quan no s'hi produeixen fets destacats per al desenvolupament de la trama. Cada capítol va introduït per un títol ben aclaridor del contingut, de manera que serveix de presentació del fragment de trama de què parla.

Els divuit capítols, doncs, es poden subdividir en les tres parts que presenta una narració: plantejament, del capítol 1 al 5; nus, del 6 al 13; i desenllaç, del 14 al 18. En el plantejament se'ns presenten els personatges principals i es narra el primer viatge del faraó. En el nus es narren els projectes del faraó per aconseguir el sucre i la canyamel, i es conta el problema de les plagues i les possibles solucions. En aquesta part sorgeix el conflicte amb els fenicis, que finalment s'acaba resolent amb la pau entre els dos pobles. En el desenllaç es conta la trobada amb el rei Minos de Creta i la tornada a Egipte, on el faraó finalment s'adona que no pot fer la piràmide de vidre.

La narració es completa amb les il·lustracions de Francesc Rovira, distribuïdes al llarg dels capítols, que ajuden els lectors a fer-se una idea dels personatges i dels llocs.

Tema

El faraó Totun-nas és una obra d'ambientació històrica que remet a les cultures antigues de la mar Mediterrània: egipcis, fenicis, grecs... en un intent d'aproximar aquests pobles als lectors infantils. Per tant, aquest marc espaciotemporal és un dels temes de la narració, encara que el tema principal el podem establir relacionat amb els fets de la trama: la superació dels reptes i les dificultats per aconseguir els propòsits, amb l'ajuda dels altres. La col·laboració i la participació de tots els que envolten el faraó (família, ministres, forasters...) és una constant en totes les proves que ha d'anar superant el protagonista. A més, el fet que el faraó vaja canviant el model de piràmide que vol, lluny

de fer-nos pensar en un personatge capriciós, ens remet a algú capaç de sacrificar els seus desigs per adaptar-se a les circumstàncies.

Personatges

El protagonista d'aquesta narració és el faraó Totun-nas, al voltant del qual es desenvolupa tota la història. Com a personatges secundaris, tenim les dones de la seua família, la faraona Bene-ï-da i la princesa T'hemes-tates-perant-vint-anys, i els diversos personatges que l'ajuden en les seues gestes: For-as-ter, que li farà conèixer el caramel, el sucre i la canyamel, i Fornit-i-poder-ós, que s'afegirà a la colla del faraó per lluitar contra els fenicis, el qual, finalment, es casarà amb la princesa. A banda, hi ha personatges que en principi semblen antagonistes, però que acaben ajudant també el faraó. Són, Mer-ca-der, el rei dels fenicis, i el rei Minos de Creta.

Suggeriments didàctics

1. A fi de motivar a la lectura del llibre i crear l'ambientació adequada, començarem amb activitats d'animació prèvies a la lectura. Podem crear expectació al voltant de llibre amb aquests suggeriments:
 - Fer arribar a l'aula, per mitjà del conserge, un pergami amb algun missatge secret escrit amb jeroglífics, de l'estil dels que apareixen en el llibre.
 - Oferir als xiquets i xiquetes una còpia del dibuix de la pàgina 11 perquè parlen dels personatges, de la indumentària i que ens diguen si saben alguna cosa d'aquesta cultura. Relacionarem la cultura egípcia amb els jeroglífics.
 - Fer arribar a l'aula una carta escrita pel faraó Tothun-nas, en què es presente i conte què fa.
 - Deixar un exemplar del llibre a l'aula i comentar-ne el títol, la imatge de la coberta i què sabem de l'autor.
2. Digueu a l'alumnat de resumir amb les pròpies paraules la narració, tot distingint les tres parts: plantejament, nus i desenllaç. És una activitat que es pot fer oralment o per escrit.
3. Proposeu als alumnes una tasca d'investigació que consistisca a esbrinar què són les piràmides, per a què les usaven els faraons, quines són les piràmides més conegudes, de quins materials estaven fetes, etc. En acabant, podeu proposar que relacionen la informació obtinguda amb la que apareix en la narració sobre les piràmides.
4. Organitzeu una posada en comú sobre els motius pels quals l'alumnat pensa que l'autor ha triat la fórmula de posar noms als personatges. Proposeu la invenció d'altres noms semblants.
5. Proposeu que exposen les diferències entre la cultura egípcia i la cultura de For-as-ter en relació a l'escriptura i l'enterrament.
6. Una primera aproximació al llenguatge escrit dels antics egipcis consisteix a interpretar el jeroglífic de la pàgina 50 i proposar-ne la invenció d'un altre per parelles, a fi que els companys i companyes el puguin desxifrar.
7. ES pot treballar la fraseologia de la narració. Per grups, repartiu els capítols del llibre a fi que cada grup cerque les frases fetes, comparacions, etc. que hi apareixen. En acabant, es pot fer una posada en comú per aclarir-ne el significat.

8. Una bona activitat de grup és elaborar una auca per explicar les diferents opcions que va adoptant el Faraó per a la construcció de la piràmide i els esculls que hi troba en cada cas.
9. Proposeu als xiquets i xiquetes que extraguen escenes de la narració que els hagen provocat la riulla. Cal comentar-les entre tota la classe i parlar dels recursos que s'hi usen, per exemple, la contraposició entre els fets actuals i els antics, la caracterització dels personatges, la comicitat de la situació narrada, etc.
10. Una activitat 2.0 interessant consisteix a situar en un mapa de Google Maps els diversos llocs que s'esmenten al llarg de la narració. S'hi poden indicar els diversos viatges del Faraó, tot marcant el camí d'anada i el de tornada.
11. Una activitat col·laborativa que es pot proposar és la creació d'un joc a l'estil de l'oca en què cada casella és una de les aventures del faraó Totun-nas. Per exemple: 1. L'embaràs de la Faraona, 2. La guerra, 3. El país de la canyamel... Es poden organitzar grups d'alumnes perquè traslladen al tauler una part concreta del relat.
12. Com a tancament, proposem una activitat d'expressió escrita que ajude a arredonar el treball del llibre, ja que la lectura ha de contribuir també a fomentar la creativitat dels alumnes. Per això, suggerim que els alumnes escriguen una carta a un possible arqueòleg que haja trobat la mastaba. D'aquesta manera, donem continuació a la narració, atés que enllacem el final de la narració amb l'activitat de producció escrita.

➤ **L'equip dels Rosegons**

Edat de lectura

La proximitat de la història, el llenguatge senzill i planer i les característiques reals dels personatges són els ingredients necessaris perquè aquesta narració siga adequada per a lectors a partir de vuit anys. Els lectors hi trobaran reflectits molts aspectes del seu dia a dia i molts se sentiran identificats amb els personatges. La presentació cronològica dels fets i la narració en tercera persona, a més, ajuden a fomentar l'autonomia lectora dels infants del cicle mitjà de Primària.

Argument

Joana és una xiqueta grossa que vol participar en el torneig de bàsquet de l'escola. Però Elionor Haleop, la mestra de gimnàstica, no la selecciona. Ni tampoc ho fa per a cap altre esport. Joana comença a preocupar-se de la seua grossària adoptant mesures poc saludables per aprimar-se. Com que el seu company Pere Pomar està en la mateixa situació, ambdós decideixen crear un equip de bàsquet, els Rosegons, que recull tots els xiquets que, per una causa o una altra, han estat rebutjats. L'equip ha d'enginyar-se-les per aconseguir les samarretes, la pilota, l'entrenador i un lloc on entrenar-se. Com que la mestra de gimnàstica no parla amb el director, els xiquets decideixen entrenar al pati, però el conserge no els ho permet. Aleshores exerceixen la protesta per mitjà de pintades en les parets del pati. Quan el director els crida, els mana netejar les pintades, però alhora els ofereix samarretes noves, un lloc on entrenar-se i Elionor Haleop com a entrenadora. Onze anys després, tots els xiquets de l'equip tenen un futur esperançador i Joana és jugadora de Primera Divisió.

Estructura

La narració es presenta en ordre cronològic a través de quinze capítols. Cada capítol va introduït per un títol que, d'alguna manera, actua d'element de presentació de la trama de què parla.

L'argument es divideix en les tres parts de la narració. En el plantejament, que va del capítol 1 al 5, es presenten els personatges i la situació inicial que serveix de punt de partida, és a dir, el problema de Joana. En els capítols 6-10 apareix el nus de la història: Joana comença a adoptar solucions al seu problema i per això té la col·laboració dels seus amics, encara que també troba algun impediment. Finalment, en el desenllaç, que abraça els capítols 11-15, se solucionen els impediments sorgits i la història acaba bé per a tots els personatges.

Aquesta correlació en la narració dels fets és molt útil per als lectors d'aquestes edats, que van veient com les qüestions plantejades van trobant solució a mesura que avança la lectura. És una manera de veure resoltes les possibles expectatives sorgides.

La narració es completa amb les il·lustracions de Lluís Filella, que serveixen perquè els lectors puguin fer-se una idea de la fesomia dels personatges.

Tema

L'equip dels Rosegons és una història d'acceptació d'un mateix i de superació personal. El tema principal d'aquesta novel·la és, doncs, l'autoestima i l'afany de superació de reptes a partir de l'acceptació de la diferència. La protagonista, si bé en un primer moment no s'accepta físicament, sí que reconeix el problema i tracta de posar-hi solució fent front a totes les dificultats que li sorgisquen. Com a temes secundaris podem assenyalar l'alimentació, l'acceptació de les persones diferents per evitar la discriminació, la importància de l'esport per a una vida saludable i l'amistat com a motor per aconseguir més força davant els problemes.

Personatges

La protagonista d'aquesta història és Joana, una xiqueta grossa que vol jugar en l'equip de bàsquet de l'escola, però que és rebutjada per la seua constitució física. Al voltant d'aquesta xiqueta se situen la resta de personatges. D'una banda, hi ha els que l'ajuden en la seua idea de muntar un equip de bàsquet alternatiu: Pere Pomar, l'amic incondicional; Blanca Arnau, «la nena que sempre està refredada»; Alfred Matalí, «el nen coix»; Marta Gandia, «la nena que sempre té por que li trenquin les ulleres»... Gent amb nom i cognoms i amb alguna particularitat que els fa ser diferents. De l'altra, trobem els personatges que obliguen Joana a buscar solucions noves: la mestra d'educació física Elionor Haleop, el seu principal problema; Carme Puig, «que és alta, forta i prima»; i el conserge de l'escola, que no deixa que els xiquets s'entrenen fora de l'horari.

Suggeriments didàctics

1. Començarem amb activitats d'animació prèvies a la lectura del llibre. Podem crear expectació amb aquests suggeriments:
 - Fotocopiar en gran i penjar a l'aula el dibuix de la pàgina 11. A partir d'aquest dibuix, establir una pluja d'idees sobre què pensen que li pot passar a la protagonista.
 - Fer que arribi a l'aula una carta de Joana en què explique que no la deixen jugar a l'equip de bàsquet de l'escola perquè està massa grossa. Establir una roda d'opinions per aportar solucions a aquest problema.

- Escriure a la pissarra «L'equip dels Rosegons» i fer una ronda d'opinions sobre què pensen que és.
 - Deixar un exemplar del llibre a l'aula i comentar-ne el títol, la imatge de la coberta i què sabem de l'autor.
 - Llegir de manera col·lectiva el primer capítol.
2. És recomanable alternar la lectura de capítols a l'aula i a casa tot comentant els aspectes més destacats de la trama argumental.
 3. En relació a la temàtica que tracta el relat, és important crear les condicions adequades perquè l'alumnat valore l'actitud d'Elionor Haleop i dels xiquets que es riuen de Joana com a desencadenant dels fets.
 4. Després de la lectura del llibre, distribuïu els alumnes en grups i repartiu els personatges més importants de la història entre els grups. Cada grup s'encarregarà de descriure l'aspecte físic i la personalitat del personatge que li ha tocat.
 5. Organitzeu un debat sobre els problemes de l'alimentació i quines són les mesures que es poden adoptar davant la grossària excessiva. Comenteu els problemes que pot ocasionar la mesura que pretenia posar en pràctica Joana amb les gotetes.
 6. Proposeu als alumnes la resolució d'una sopa de lletres amb els esports que apareixen en el llibre.

V	O	L	E	I	B	O	L
B	A	S	Q	U	E	T	O
S	C	A	C	S	E	H	B
M	I	Q	U	B	E	L	D
D	I	D	T	A	C	B	N
C	A	U	Y	O	S	O	A
L	F	E	R	C	R	I	H

7. Per treballar la presa de decisions en grup, l'alumnat pot elaborar una llista de noms possibles per a l'equip, per parelles o en grup reduït. A continuació, es poden posar tots els noms en comú i elegir el que, al parer de tots, podria ser el nom ideal per a l'equip de Joana.
8. Per grups, treballeu la localització d'informació sobre les regles del bàsquet o de qualsevol altre esport dels que apareixen en el llibre. En acabant, cada grup pot elaborar un mural amb la informació obtinguda i exposar-lo a la resta de companys i companyes.

9. Davant la negativa del conserge de deixar-los entrenar, els xiquets protesten amb pintades a la paret de l'escola. Organitzeu un debat sobre altres possibles maneres de protestar menys invasives amb les instal·lacions.
10. En relació a la pràctica democràtica de la reivindicació, pot treballar-se la invenció eslògans de protesta a la manera dels que apareixen en el llibre. Després, els alumnes poden plasmar-los en murals, pancartes, samarretes...
11. Individualment, l'alumnat pot adoptar el punt de vista d'algun dels personatges i redactar, en primera persona, el final de la història.
12. Per grups, també es pot elaborar una auca o un còmic que siga el resum de la història.

➤ **Potosnàguel**

Edat de lectura

La barreja d'elements reals i fantàstics, encastats amb versemblança, tant en els personatges com en els fets i en la correlació espaciotemporal, fa que aquesta narració siga idònia per al cicle mitjà de Primària, és a dir, per a alumnes d'entre vuit i deu anys. A més, la trama argumental, construïda seguint l'ordre cronològic dels fets, i la tria lèxica, amb paraules i expressions de la llengua habitual, permeten un seguiment de la història sense dificultats excessives per als xiquets d'aquestes edats.

Argument

Potosnàguel és un xiquet que ha arribat nou al barri. El solar que hi ha al costat de sa casa es converteix en l'espai ideal per als seus jocs. Com que no li agrada jugar a futbol, cada dia després de l'escola, amb mestres i companys nous, va al solar a jugar, on ha conegut uns éssers una mica estranys: el vell Carles, que viu en un cotxe; la sargantana Sif, que xucla tinta per a compondre peces musicals; i el ratolí Ginket, que s'encarrega de recollir les queixes de tothom.

Davant la imminent neteja del solar, la sargantana Sif busca una altra opció per a la seua vida: fa oposicions per ser cocodril i viatja a l'Àfrica, on ha de fer les pràctiques. Allà és capturada per uns caçadors i engabiada perquè encara no és un cocodril prou gran per traure'n profit. Ginket ajuda Potosnàguel a traslladar-se al continent africà per trobar la seua amiga. Quan la localitzen, s'adonen que comparteix la privació de llibertat amb molts altres animals. El ratolí i el xiquet aconsegueixen alliberar-los, però Sif no vol tornar.

Dies després el xiquet comprova que han pegat foc al canyar del solar i això ha comportat la fugida dels animalons que hi vivien. El ratolí, que aprofita l'ocasió per fer un gir a la seua vida, es decideix a preparar-se oposicions per ser un ratpenat a la Cova dels Mirallets.

Al cap de poc de temps, Potosnàguel rep una carta de Sif en què li explica que ja ha tornat de l'Àfrica i que ara, que ja és un cocodril com cal, treballa al Zoo Nou.

Com que s'aproximen les eleccions, l'alcalde visita l'escola per atendre les peticions dels xiquets. Potosnàguel li demana la creació d'espais verds perquè hi puguen viure els animals i el vell Carles. L'alcalde hi accedeix i torna a plantar el canyar del solar.

Estructura

La història de *Potosnàguel* es presenta, seguint un ordre cronològic, al llarg de dotze capítols. Cada capítol va introduït per un títol que, d'alguna manera, actua d'element de presentació de la trama de què parla.

L'argument es divideix en les tres parts clàssiques de la narració. En el plantejament, que va del capítol 1 al 4, es presenten els personatges i la situació de partida, és a dir, la voluntat de la sargantana Sif de convertir-se en cocodril. En els capítols 5-8 hi ha el nus de la història: Sif se n'ha anat a l'Àfrica per esdevenir cocodril i Potosnàguel i Ginket fan diversos viatges per localitzar-la i, a més, es converteixen en salvadors dels animals empresonats. Finalment, en el desenllaç, que abraça els capítols 9-12, els personatges van trobant solució a les seues dificultats: Sif esdevé un cocodril del Zoo Nou, Ginket es prepara per a ratpenat, Carles aconsegueix faena i un cotxe per a viure-hi, i Potosnàguel veu recompensada la seua preocupació pels animals.

La narració es completa amb les il·lustracions d'Agustí Asensio, les quals, amb un toc d'humor, aporten credibilitat a la fantasia de la narració.

Tema

Potosnàguel és una història d'amistat i aventures. La relació del xiquet amb el vell Carles i amb els animals Sif i Ginket és una mostra del que es pot fer per un amic. El tema principal d'aquesta novel·la és, doncs, la col·laboració entre els amics per aconseguir un propòsit comú. A més, com a marc de fons hi trobem també la defensa de la natura i de les espècies animals i la crítica a l'especulació urbanística.

Personatges

El protagonista d'aquesta narració és Potosnàguel, un xiquet que, tot i tenir un nom tan estrany, és ben normal: té uns pares, va a l'escola... Ara bé, té la capacitat de parlar amb els animals o, al contrari, els animals poden parlar amb ell. La història se centra en aquest xiquet i en les relacions que va establint. De primer, amb el vell Carles, que viu al solar en un cotxe desballestat. Carles li presenta la sargantana Sif, que viu en la guantera d'un cotxe. I quan la sargantana entra en acció es converteix en l'element que unifica la resta de personatges: el ratolí, la mona i els altres animals contribueixen que Potosnàguel pugui trobar la seua amiga. La resta de personatges (els pares, el mestre, l'alcalde, els companys de l'escola...) actuen com a complements de la part real de la història. El nucli de l'acció, tanmateix, és la part fantàstica.

Suggeriments didàctics

1. A fi de motivar la lectura del llibre i crear l'ambientació adequada, començarem amb activitats d'animació prèvies a la lectura. Podem crear expectació al voltant de llibre, amb aquests suggeriments:
 - Fotocopiar en gran i penjar a l'aula el dibuix de la coberta sense que s'hi veja el títol i fer una pluja d'idees sobre qui pensen que és aquest personatge, quin és l'animal que hi apareix, quina actitud tenen ambdós...
 - Fer que arribe a l'aula la carta de l'autor que hi ha en la pàgina 7 del llibre i establir un torn de paraula en què els xiquets i xiquetes expliquen quina relació pot haver-hi entre la carta i el dibuix.
 - Preguntar si coneixen qui és el signant de la carta, Enric Lluch: qui és, què fa, de què el coneixen...
 - L'endemà, fer que algú passe per davall la porta de l'aula la descripció de Potosnàguel que hi ha en la pàgina 9 del llibre, llegir-la en veu alta i veure si es correspon amb el dibuix.

- Portar el llibre a l'aula i llegir-ne el text de la coberta posterior. Establir una pluja d'idees perquè l'alumnat diga de què pot tractar, quina relació hi pot haver entre Potosnàguel i la sargantana i el ratolí...
2. Llegiu en veu alta, de manera col·lectiva, el primer capítol del llibre i comenteu amb la intervenció oral de l'alumnat el que hi passa: quins personatges hi apareixen, quina relació hi ha entre ells, quina és la seua reacció amb el tracte amb Potosnàguel...
 3. És recomanable alternar la lectura de capítols a l'aula i a casa tot comentant els aspectes més destacats de la trama argumental.
 4. Després de la lectura del llibre, distribuïu els xiquets i xiquetes en grups a fi que comenten els aspectes reals i els fantàstics de la narració. Han de comentar quin fet real i quin fet fantàstic els ha agradat més. A continuació porteu a terme una posada en comú entre tot el grup-classe.
 5. En relació a la temàtica del llibre, organitzeu un debat sobre el respecte per la natura i els animals a les ciutats. Hi poden aparèixer temes com els espais verds, l'urbanisme desmesurat, etc.
 6. Potosnàguel viatja a l'Àfrica, a un lloc prop del riu [Uelé](#). A partir del document relacionat, proposeu als xiquets i xiquetes que obtinguen informació sobre el riu i el país que visiten els personatges. També poden aprendre'n la cançó.
 7. A partir de l'activitat anterior, demaneu als alumnes que expliquen de quina manera apareix reflectida la música en el llibre. Coneixen la cançó que hi apareix? Saben interpretar les partitures? Presenteu-los alguna altra cançó en què apareguen animals, que es podria relacionar amb la narració.
 8. És interessant contrastar realitat i ficció a partir del viatge del protagonista a l'Àfrica. A partir de la lectura, Comenteu col·lectivament quin és el procés que segueix el protagonista per arribar a l'Àfrica. Plantegeu al grup-classe si és possible, en realitat, fer el viatge en el mitjà de transport proposat i en el temps que es diu en el llibre. Com seria en realitat el viatge?
 9. Per grups, els alumnes poden localitzar informació sobre el Congo: quins animals hi viuen, quina llengua s'hi parla, si hi ha moltes zones verdes, si és un país desenvolupat, etc. En acabant, poden elaborar un mural amb la informació obtinguda i exposar-lo a la resta de companys i companyes.
 10. Dos dels protagonistes fan oposicions per millorar la seua situació. Demaneu als xiquets i xiquetes que ho expliquen. Després, proposeu-los que individualment exposen per a què farien oposicions.
 11. Potosnàguel és un defensor dels animals i emprèn diverses iniciatives per evitar que desapareguen. Proposeu al grup-classe de fer una llista comentada d'aquestes iniciatives.
 12. En relació a la pràctica democràtica de la reivindicació, pot treballar-se la invenció d'eslògans de defensa dels animals i dels espais naturals. Després poden plasmar-se en murals, pancartes, samarretes...
 13. Per grups, també es pot elaborar una auca o un còmic que siga el resum de la història a partir del punt de vista de la sargantana.

➤ **De Satanasset a Aletes-de-Vellut**

Edat de lectura

La naturalitat amb què s'afronta el problema dels protagonistes, la relació d'amistat i complicitat que s'estableix entre ells i la combinació d'aspectes reals i fantàstics són els elements clau que fan que aquesta narració siga recomanable per a xiquets i xiquetes entre vuit i deu anys. A més, la frescor del lèxic, farcit d'expressions i frases fetes, i el plantejament de l'ordre cronològic de la història, encara que es parle de dos móns paral·lels, fan possible la lectura sense dificultats als menuts d'aquestes edats, que se sentiran atrets per una trama argumental que, els pot resultar propera.

Argument

Satanasset és un dimoniet que viu a l'infern amb els seus pares, Satanàs, encarregat de la mina de carbó, i Dimoniarra. Ambdós estan preocupats perquè el seu fill es pixa al llit. Satanàs decideix posar-se en contacte amb el cel, perquè el metge Matalí sap molt del tema. Dos dimonis vestits d'àngels, enviats per Satanàs al cel, segresten el metge i el porten a l'infern. Després d'exposar el problema del seu fill, el doctor Matalí confessa que la filla de l'Encarregat de les Plomes del cel també es pixa el llit. Aleshores el metge proposa que Satanasset passe uns dies al cel per poder rebre el tractament.

Tot i que a cap dels pares els fa gaire gràcia, finalment acaben acceptant la proposta. Així, durant un temps, els dos xiquets conviuen al cel, compartint jocs, converses i despertades intempestives per anar al bany. Fins que Aletes-de-Vellut, l'angeleta, demana al pare visitar l'infern. L'Encarregat de les Plomes veu Satanasset com una amenaça per a la seua filla i decideix que se'n torne a l'infern sense haver solucionat el seu problema.

Durant la separació, els xiquets pateixen la incomprensió dels pares, però finalment es posen d'acord per trobar-se i poder estar junts en un territori neutral. Els pares, que no en saben res, inicien la cerca dels menuts no sense deixar d'insultar-se i barallar-se. Finalment, el dimoniet i l'angeleta els donen un exemple de conciliació i bon comportament entre cultures diferents.

Estructura

La història presenta una estructura externa organitzada en quinze capítols que segueixen un ordre cronològic, si bé, de vegades, hi ha la narració dels fets de manera paral·lela: d'una banda el que succeeix al cel i de l'altra el que passa a l'infern. Cada capítol va introduït per un títol que, d'alguna manera, actua d'element de presentació de la trama de què parla.

L'argument es divideix en les tres parts clàssiques de la narració. En el plantejament, que va del capítol 1 al 5, es presenten els personatges i la situació inicial que serveix de punt de partida, és a dir, el problema de Satanasset amb el llit banyat i la decisió de son pare de recórrer al metge del cel per solucionar-ho. En els capítols 6-10 es desenvolupa el nus de la història: el doctor Matalí proposa que Satanasset reba el mateix tractament que Aletes-de-Vellut, per la qual cosa ha de traslladar-se al cel. En aquests capítols veiem com va trenant-se la relació entre els dos xiquets. Finalment, en el desenllaç, que abraça els capítols 11-15, veiem la confrontació entre els dos móns, que es contraresta amb l'amistat entre els dos menuts, que esdevenen exemple de superació de les diferències.

La narració es completa amb les il·lustracions de Monse Fransoy, que ajuden a caracteritzar els personatges i l'ambientació i que estan d'acord amb l'estil fresc i natural de la narració.

Tema

De Satanasset a Aletes-de-Vellut és una narració que demostra que les diferències no són cap impediment perquè sorgisca una amistat verdadera. L'enfrontament continu que viuen els habitants de l'infern amb els del cel no serà obstacle perquè el fill de Satanàs i la filla de l'Encarregat de les Plomes esdevinguen amics inseparables. A més, el problema dels dos protagonistes, el fet que es pixin al llit, lluny de ser un motiu de vergonya, es converteix en un element d'unió que, amb la força de voluntat conjunta, podran arribar a superar. Les lluites enfrontades entre els dos móns arriben a conciliar-se amb l'exemple dels xiquets. Per tant, trobem, en aquesta història, un tema recurrent de la narrativa d'Enric Lluch: la fusió dels contraris.²⁷

Personatges

Els protagonistes d'aquesta història són Satanasset i Aletes-de-Vellut. Satanasset és un dimoniet, fill de Satanàs, encarregat de la Primera Planta Carbonada, i de Dimoniarra, que es pixa al llit. Al voltant d'aquest personatge, que actua com a nucli central, se situen la resta d'habitants de l'infern: els pares com a personatges secundaris i la resta de dimonis com a personatges corals.

Tenim una organització semblant situada al cel: Aletes-de-Vellut, una angeleta que també es pixa al llit, els seus pares i la resta de personatges celestials, que també tenen una representació coral.

I enmig dels dos móns, com a element unificador, tenim el doctor Matalí, un metge al qual recorren els progenitors dels pixons per mirar de solucionar el problema. Ell pretén unificar el tractament i, amb això, provoca l'anul·lació de les diferències entre el cel i l'infern.

Allò característic dels personatges secundaris és que el nom constitueix un element irònic que es contraposa amb la seua característica principal. Així, el nom del metge està fet a partir del verb matar, la senyora Dimoniarra té un nom en què apareix un augmentatiu, quan ella és molt poca cosa, i la senyora Angelines té un nom amb diminutiu, quan ella és molt grossa.

Aquests aspectes, que potser poden passar desapercebuts a un lector poc avesat, es poden interpretar com si l'autor li fera l'ullet a un lector habituat. Es tracta d'una mena de complicitat entre l'emissor i el receptor del text.

Suggeriments didàctics

1. Amb l'objectiu de motivar l'alumnat, començarem amb activitats d'animació lectora. Podem crear expectació al voltant de llibre, amb aquests suggeriments:
 - Farem arribar a l'aula, en dies successius, els dos missatges de correu electrònic que apareixen en la pàgina 22 del llibre, a fi que l'alumnat faça una pluja d'idees sobre el contingut, l'emissor i el receptor, el doctor Matalí...
 - Posarem en el tauler de l'aula una reproducció ampliada del dibuix de la coberta posterior del llibre i demanarem als alumnes que facen una descripció dels personatges, que expliquen quina relació hi pot haver entre ells, si tenen alguna cosa a veure amb els missatges de correu electrònic...
 - L'endemà afegirem al dibuix anterior una bafarada, semblant a aquesta:

²⁷ FLUIXÀ, J. A. «Enric Lluch i la fusió dels contraris». *Caràcters*, núm. 39. 2007.

**AQUESTA PARELLA
ES PIXEN AL LLIT!!!**

- Farem que arribe a l'aula una carta de Satanasset en què explique qui és, on viu i quin és el seu problema. La carta pot acabar així: «Si voleu saber més sobre mi, haureu d'esperar uns dies».
 - Dos o tres dies més tard hi haurà a l'aula una caixa, ben embolicada amb paper de regal i llaçada, que contindrà un exemplar del llibre per a cada alumne.
 - Comenteu entre tots la informació de les cobertes anterior i posterior del llibre.
2. Llegiu de manera col·lectiva els dos primers capítols del llibre. És el moment d'establir hipòtesis sobre la continuació de la història.
 3. És recomanable alternar la lectura de capítols a l'aula i a casa tot comentant els aspectes més destacats de la trama argumental.
 4. Després de la lectura del llibre, distribuïu els alumnes en grups. Un dels grups serà representant del cel i l'altre de l'infern. Organitzeu un debat sobre els avantatges i els desavantatges d'estar ben avinguts els dos móns.
 5. Parleu de la caracterització dels personatges per mitjà del nom. L'alumnat ha de proposar altres noms possibles per als protagonistes i els personatges secundaris.
 6. Podeu proposar que els alumnes escriguen una altra versió del principi de la història. En comptes de ser Dimoniarra qui explica el problema del pipí al llit al pare, que siga el mateix Satanasset qui ho faça. Caldrà canviar el punt de vista i altres aspectes col·laterals de la narració.
 7. Què hauria passat si el doctor Matalí, en comptes de proposar que Satanasset anara al cel a tractar el seu problema, haguera proposat que fóra Aletes-de-Vellut qui anara a l'infern? Comenteu amb l'alumnat els aspectes que haurien canviat en la narració, l'actitud dels personatges, etc.
 8. Treballeu les expressions que apareixen al llibre a partir d'una taula com aquesta, en que cal relacionar expressions amb el significat:

No criar cera a les orelles

No badar boca

Estar fet un allioli

Explicar alguna cosa fil per randa

Pujar la mosca al nas

Treure ferro

Ensenyar les dents

Caure la bava

Estar enfadat

Llevar importància

No parlar

No avançar

Enfrontar-se

Contar algun fet detalladament

Sentir complaença

Estar malendreçat

9. En la narració, l'autor usa moltes comparacions. Distribuiu els capítols entre els xiquets i xiquetes perquè en facen una llista. Després es pot comentar què aporta a la narració aquest recurs.
10. Al llarg de la història, els personatges usen el correu electrònic sovint per comunicar-se. Proposeu als xiquets i xiquetes que escriguen un correu electrònic entre els dos protagonistes (de Satanasset a Aletes-de-Vellut o viceversa) en què s'expliquen com han evolucionat en relació a la qüestió de la pixera, queden per veure's o programen fer alguna activitat conjunta. Distribuiu els correus resultants entre el grup-classe, de manera que a cadascun li'n corresponga un de diferent del que ha escrit, i proposeu-los que n'escriguen la resposta.
11. Per grups, també es pot elaborar una auca o un còmic que servisca de síntesi de la història.

➤ ***Ànimes de cotó en pèl***²⁸

Edat de lectura

El fet que la història ocorregui a l'escola i que s'hi narren fets habituals entre els xiquets, a més de les intervencions sorprenents i fantàstiques del vell Tobies, són elements que fan aquest llibre ideal per a alumnes del cicle mitjà de Primària, en què els xiquets estan àvids de lectures engrescadores que els permeten sentir-se identificats amb els personatges.

Argument

Carles és un xiquet amb discapacitat intel·lectual que acaba de mudar-se al poble amb la seua família. Des de ben aviat haurà d'afrontar un grapat de nous reptes: una nova escola, uns nous mestres, uns nous companys... La tasca no serà gens fàcil. Malgrat les acollidores paraules del director, els primers dies no ho passarà gaire bé, ja que s'ha d'enfrontar a les mirades inquisidores dels companys. Carles és conscient que té la memòria fluixa, però també sap que, amb la col·laboració dels qui l'envolten, això no és cap impediment, sinó una bona prova per superar-se. A poc a poc els seus pares, els mestres i els seus companys, que es penediran del seu comportament inicial, intentaran facilitar-li la integració. Serà, però, una trobada inesperada al parc amb un personatge força curiós, el vell Tobies, l'espenta definitiva que Carles necessitava per animar-se, sentir-se molt millor i tornar a casa i a l'escola amb una nova predisposició. Amb Tobies, Carles descobrirà que sap fer un munt de coses que li facilitaran la integració en el grup d'amics: llegir amb els ulls tancats, fer trucs de màgia... A més, els amics també comprendran que Carles no és l'únic que és diferent, perquè tots tenim algun tret físic o algun fet en la vida que ens fa diferents de la resta.

Estructura

Ànimes de cotó en pèl presenta una estructura externa organitzada en catorze capítols i un epíleg per a joves lectors, que funciona de paratext, atés que no pertany a l'argument, sinó que són informacions sobre el tema que tracta el llibre: la discapacitat intel·lectual.

Quant a l'estructura interna, l'argument, que presenta un ordre cronològic, es divideix en les tres parts de la narració. En el plantejament, que va del capítol 1 al 4, es presenten els personatges i les dificultats de Carles. En els capítols 5-12 es desenvolupa el nus de la història: Carles es fa amic de Tobies al parc i de Teresa i Bombeta a l'escola. Però els

²⁸ La informació i els suggeriments didàctics sobre aquest llibre s'han extret dels recursos didàctics del web d'[Andana Editorial](#).

xiquets no es creuen que Tobies pugui fer màgia. Finalment, en el desenllaç, que abraça els capítols 13 i 14, els xiquets aclareixen les seues diferències mitjançant els secrets, és a dir, allò diferent que té cadascú. D'aquesta manera, la "memòria curta" de Carles no és més que una diferència més.

La narració es completa amb les il·lustracions de Pablo Olivero que ha sabut transmetre en els rostres l'interior dels personatges per mitjà d'uns dibuixos que, encara que són en blanc i negre, tenen una gran riquesa de grisos.

Tema

La societat plural en què vivim demana a crits una intervenció des de diversos sectors per aconseguir la integració de tots els éssers humans. De vegades, els discursos de molta gent van en aquesta direcció, tanmateix el dia a dia ens demostra que les persones amb diferències (físiques, sensorials, intel·lectuals, de lloc de procedència...) troben obstacles continus a aquesta integració. Aquest és, doncs, el tema principal d'*Ànimes de cotó en pèl*, l'acceptació de les diferències de la gent que ens envolta per fer possible la participació de tothom en la vida social. A banda d'aquest eix central, la història de Carles permet tractar altres temes, com ara: el respecte pels altres; l'alimentació saludable; el bon ús del temps d'oci, en què es poden compaginar els jocs electrònics amb altres activitats; la imaginació com a element imprescindible per adquirir una visió diferent del món; o la valoració de les persones pel seu interior i no per les seues capacitats.

Personatges

El protagonista d'*Ànimes de cotó en pèl* és un xiquet amb discapacitat intel·lectual. Aquesta diferència s'expressa en el llibre amb l'expressió «memòria fluixa». Els altres personatges de la història, doncs, són els que, d'una manera o altra, tenen relació directa amb ell. Així, tenim els pares, molt conscients que el seu fill pot viure una vida normal si troba respostes positives al voltant. En l'àmbit de l'escola, hi ha el mestre, el director i la mestra de suport, i els més importants, els companys, que acaben esdevenint amics, Antoni Bombeta i Teresa la pigallosa. L'altre personatge cabdal en la història és el vell Tobies, un personatge màgic que fa possible que Carles descobreixi les seues capacitats. Encara és destacable la presència de dos personatges que formen part del marc de la història: una dona i un xiquet d'origen estranger que són testimonis indirectes de la relació entre Carles i Tobies.

Suggeriments didàctics

1. Començarem amb activitats d'animació prèvies a la lectura del llibre. Podem crear expectació amb aquests suggeriments d'animació lectora que es poden dur a terme en tres sessions:
 - En la primera sessió, feu que algú extern a la classe porte a l'aula una caixa decorada que continga aquests objectes: una corda amb nusos mariners o un quadre amb diverses classes de nusos, una harmònica, un diari, un conte i una vareta màgica. L'arribada de la caixa ha de generar en els alumnes una sèrie d'interrogants: Què conte? Per què ens arriba? Qui l'envia? Una vegada hagen descobert el contingut de la caixa, les qüestions seran unes altres: Per què ens envien aquests objectes? Quina relació tenen entre si? Etc.
 - En la segona sessió, feu que la persona responsable de consergeria entre a l'aula amb un sobre adreçat a l'alumnat. El contingut seria una carta de Carles, amb lletra manuscrita, acompanyada d'una foto de Tobies (es pot aprofitar el dibuix de la pàgina 37 del llibre, eliminant-ne el terç superior). Un model de carta podria ser aquest:

Benvolguts amics,

Sóc Carles i vaig a quart a l'escola Pintor Vergara. Enguany he repetit curs perquè tinc la memòria fluixa, però això m'ha permès conèixer nous amics. Us vaig enviar un regal fa uns dies perquè volia presentar-vos un amic meu que sap fer moltes coses. Es diu Tobies i ací us n'envie una foto. Gràcies a Tobies, i a molts altres amics i amigues, jo també he après a fer moltes coses.

Arran de la carta i en relació amb els objectes de la caixa, demanarem als alumnes que facen una pluja d'idees sobre les coses que sap fer Tobies. A més, també pot resultar interessant que expliquen què entenen per memòria fluixa, però en aquest cas convé que no els donem la resposta, ja ho descobriran amb la lectura del llibre.

- Finalment, en la tercera sessió, feu que la persona responsable de consergeria entre a l'aula amb un exemplar d'*Ànimes de cotó en pèl*, amb un llaç de regal i una targeta de Carles amb aquest text: «En aquest llibre, trobareu la resposta a molts dels dubtes que us heu plantejat els darrers dies. Espere que us agrade».
- 2. Abans de començar la lectura del llibre, parleu de la coberta amb l'alumnat. Plantegeu què els suggereix el títol, qui pensen que són els personatges que hi apareixen dibuixats, si coneixen altres títols de l'autor o han sentit parlar de l'il·lustrador, etc.
- 3. Feu una lectura col·lectiva dels dos primers capítols, que serveixen de presentació dels personatges i d'un dels espais clau, l'escola. En acabant, podeu anar alternant la lectura individual i la col·lectiva o fins i tot deixar que cadascú llija el llibre al seu propi ritme.
- 4. Com a activitat posterior a la lectura, proposeu un col·loqui a fi de treballar conjuntament les qüestions de l'epíleg, amb l'objectiu de resoldre els possibles dubtes que s'hi plantegen i d'analitzar els comportaments erronis i els correctes en relació amb les persones amb discapacitat intel·lectual o amb qualsevol altre tipus de diferència.
- 5. A partir de la descripció de Carles que apareix en la pàgina 7 del llibre, podeu proposar al vostre alumnat que elabore la descripció d'algun company o companya.
- 6. Per treballar la discapacitat del protagonista, podeu proposar que n'elaboren una exposició com si ho explicaren a una persona gran i a un xiquet o xiqueta més menut. Pot elaborar-se inicialment per escrit i després posar-la en pràctica oralment.
- 7. Quan Tobies llig els diaris amb els ulls tancats, de vegades fa redolins. «Un ratolí aprén a tocar el violí», «Un gat vell és elegit alcalde de Massamagrell». A partir d'aquests models, proposeu a l'alumnat la lectura de titulars de diaris segons com ho fa tothom i segons com ho fa el vell Tobies.
- 8. La història de Carles passa durant una setmana. Proposeu als xiquets i xiquetes que imaginin que Carles ha decidit començar un diari personal i feu que redacten, en primera persona, quines han estat les experiències que ha viscut durant aquesta primera setmana a l'escola i al poble.

4. QUÈ HA ESCRIT?

Narrativa infantil

- *Postosnàguel*. Barcelona: Bruño, 1991.
- *Pallorfeta*. Barcelona: Baula, 1991.
- *El gegant Alborí*. Barcelona: Toray-RTVE, 1992.
- *El rei Panxut redola i el rei Primal s'envola*. Alzira: Bromera, 1992.
- *El Faraó Totun-nas*. Barcelona: Bruño, 1993.
- *Neu i gossos... quin embolic!* Alzira: Bromera, 1994.
- *Les il·letres fan fugina*. Alzira: Bromera, 1994.
- *Un rellotge d'or*. València: Nau Llibres, 1995.
- *Mismís i Trisparís*. Barcelona: Baula, 1995.
- *L'inventor Xaveta*. Picanya: Edicions del Bullent, 1995.
- *L'ànge Propulsat i el dimoni Emplomat*. Alzira: Edicions Bromera, 1997.
- *Marta la curiosa*. Barcelona: Baula, 1997.
- *El regne de Tentipotenti*. Picanya: Edicions del Bullent, 1997.
- *Eugeni: un geni mal geni*. Mislata: Marjal, 1998.
- *Xalop, Bori-Bori i el lladre Butxacoques*. Mislata: Marjal, 1998.
- *L'equip dels Rosegons*. Barcelona: Bruño, 1998.
- *Pometa dolça*. Alzira: Bromera, 1999.
- *En quin cap cap?* Picanya: Edicions del Bullent, 1999.
- *El marquès del Potet*. Alcoi: Marfil, 1999.
- *Silvèrius Flautus*. Alzira: Bromera, 2002.
- *Un test de margarides*. Barcelona: Bruño, 2002.
- *Pobres animals!* Barcelona: Edebé, 2002.
- *Mismís i trisparís*. Barcelona: Baula, 2002.

- *L'anell de la bruixa dels ullots*. Picanya: Voramar, 2003.
- *Somnis de mar*. València: Tàndem, 2003.
- *De Satanasset a Aletes-de-Vellut*. Barcelona: Editorial Barcanova, 2004.
- *Un quixot amb bicicleta*. Alzira: Bromera, 2004.
- *El gat Horaci*. Barcelona: Edicions del Pirata, 2005.
- *La granota*. Barcelona: Edicions del Pirata, 2005.
- *La iaia de Rosa*. Barcelona: Edicions del Pirata, 2005.
- *Un pot de caramels*. Barcelona: Cercle de Lectors, 2005.
- *El nanet Gumersind i la princesa Noanín*. Mislata: Marjal, 2005.
- *Somnis de mariner*. Barcelona: Planeta & Oxford, 2006.
- *Ni ofici ni benefici*. Barcelona: Baula, 2006.
- *Cavaller o cavalleressa, ho sabràs ben de pressa*. Barcelona: Edebé, 2006.
- *Jo Tirant, tu Carmesina*. Alzira: Bromera, 2006.
- *Quatre soques fan un pont*. Picanya: Voramar, 2006.
- *Grocc! Bon dia, senyor marquès!* Barcelona: Bruño, 2006.
- *El tresor de Marta*. Alzira: Fundació Bromera per al Foment de la Lectura, 2006.
- *A l'ombra del Pedraforca*. Barcelona: Planeta & Oxford, 2006.
- *El fill del sabater*. Alzira: Bromera, 2007.
- *La granja d'en Simó*. Barcelona: Animallibres, 2008.
- *El dia que la Mimi va desaparèixer*. Barcelona: Edebé, 2009.
- *Les vacances en Natal d'una família fantasmal*. Borriana: Dylar, 2009.
- *Ànimes de cotó en pèl*. Algemesí: Andana Llibres, 2009.
- *De cigonyes despistades i princeses bescanviades*. Barcelona: Edebé, 2009.
- *Els bufits de Miliet*. Mislata: Edelvives, 2009.
- *La bruixa*. Barcelona: Animallibres, 2010.
- *El vampir*. Barcelona: Animallibres, 2010.
- *L'home del sac*. Barcelona: Animallibres, 2010.
- *El zombi*. Barcelona: Animallibres, 2010.
- *El fantasma*. Barcelona: Animallibres, 2010.
- *La mòmia*. Barcelona: Animallibres, 2010.
- *L'ogre*. Barcelona: Animallibres, 2010.
- *L'esquelet*. Barcelona: Animallibres, 2010.
- *El monstre de l'armari*. Barcelona: Animallibres, 2010.

- *L'home llop*. Barcelona: Animallibres, 2010.
- *Vull ser muixeranguera!* Algemesí: Andana Llibres, 2011.
- *Sóc un extraterrestre*. Carcaixent: Edicions 96, 2011.

Narrativa juvenil

- *Jo...i les circumstàncies*. Alzira: Bromera, 2002.
- *L'enigma dels templers*. Barcelona: Baula, 2002.
- *Sí la gran deessa ho vol*. Alzira: Edicions Bromera, 2002.
- *L'impostor*. València: Tabarca Llibres, 2003
- *Per què, Sara?*. València: Tabarca Llibres, 2007.
- *La Germanor del Camí*. Picanya: Bullent, 2007.
- *Temps de conquesta*. Alzira: Bromera, 2007.
- *El servidor de l'alquimista*. València: Tabarca Llibres, 2008.
- *Pell d'escata*. Alzira: Bromera, 2009.
- *Negocis de detectius*. Barcelona: Baula, 2010.

Narrativa d'adults

- *Contes de la Ribera*. Alberic: Jesús Huguet, 1976.
- *Alguns contes de la Ribera*. Alberic: Jesús Huguet, 1979.
- *Maite Sendra*. L'Alcúdia: Ajuntament de l'Alcúdia, 1980.
- *Mireu Alberic*. Alberic: Jesús Huguet, 1981.

Novel·la d'adults

- *Llibre dels desheretats*. València: Brosquil, 2002.
- *Després del silenci*. Benicarló: Onades, 2010.

Teatre infantil

- *Tres nobles en un grapat i un soldat enamorat*. Alzira: Bromera, 2011.

Reculls de narrativa col·lectius

- *Contes de les coses que pengen del cel*. Simat de la Valldigna: La Xara, 1996.
- *Contes arran de terra*. Barcelona: Edicions Cadí, 1999.
- «L'ocell dziú». Dins *Contes i poemes que vénen de Mèxic*. València: Tàndem, 2010.

Contes en publicacions periòdiques

- «Q-600». Barcelona: *CLIJ*, 1997.

5. PREMIS LITERARIS

- Premi Rafael Comenge, 1979: *Alguns contes de la Ribera*.
- Premi Vicente Jacinto Pérez, 1981: *Mireu Alberic*.
- Premi l'Alcúdia de narrativa curta, 1991: *Maite Sendra*.
- Premi Samaruc, 1993: *El rei Panxut redola i el rei Primal s'envola*.
- Premi Joan Amades, 1995: *Contes de les coses que pengen del cel*.
- Premi Vicent Silvestre, 1996: *L'àngel Propulsat i el dimoni Emplomat*.
- Premi Samaruc, 1998: *Eugeni: un geni mal geni*.
- Premi de la Crítica de l'Institut Interuniversitari de Filologia Valenciana, 2000: *En quin cap cap?*
- Premi de la Crítica de l'Institut Interuniversitari de Filologia Valenciana, 2003: *Si la gran deessa ho vol*.
- Premi Barcanova de Literatura Infantil i Juvenil, 2004: *De Satanasset a Aletes-de-Vellut*.
- Premi 10 Alfaguara-Vorammar i Grup 10 2006: *Quatre soques fan un pont*.
- Premi Enric Valor de Narrativa Juvenil, 2007: *La Germanor del Camí*.
- Premi Far de Cullera de Narrativa Històrica Juvenil, 2007: *Temps de conquesta*.
- Premi Ciutat de Torrent de Novel·la Juvenil, 2007: *El servidor de l'alquimista*.
- Guardó d'Honor de la ciutat d'Algemesí, 2010, per la seua trajectòria com a docent i com a escriptor.
- Premi de Narrativa Ciutat de Sagunt, 2010: *Després del silenci*.
- Premi de Teatre Infantil Xaro Vidal, 2011: *Tres nobles en un grapat i un soldat enamorat*.

6. ENLLAÇOS D'INTERNET

- AEPV. «Enric Lluch, entrevista» [vídeo en línia]. Associació d'Editors del País Valencià. <<http://vimeo.com/11802462>> [Consulta: 20 gener 2011]
- CLIMENT, Vicent J. «Ànimes de cotó en pèl. Propostes didàctiques» [dossier en línia]. Andana editorial. <http://www.andana.net/images/stories/pdf/Propostes/propostes_animes.pdf> [Consulta: 24 agost 2011]
- *Enric Lluch* [web]. <<http://www.enriclluch.com/>> [Consulta: 1 de febrer de 2011]
- FLUIXÀ, J. A. «Panorama de la narrativa infantil i juvenil en valencià» [article en línia]. *Fundació Bromera per al foment de la lectura* <http://www.fundaciobromera.org/Recursos/Recursos_LiJ/Recursos_LiJ_02_Panorama.htm> [Consulta 20 de gener de 2011]

- SOTORRA, Andreu. «Enric Lluch Girbés». [entrevista en línia] *Cornabou. Revista de Literatura Infantil i Juvenil*. <<http://www.andreusotorra.com/cornabou/docus/entrevistes/lluche.html>> [Consulta: 15 desembre 2010]